

Joost wil niet
naar school.
Nooit meer.

Door: Ellen Emonds

// Ellen, telefoon. De moeder van Joost." Joost is vanochtend niet op school gekomen en mijn groep is zonder mij naar de gymles. De moeder vertelt me dat Joost niet naar school wil. Hij is erg verdrietig, zegt ze en zelf huilt ze ook bijna: "Hij is gisteren weer gepest. Ik probeer iedere keer met hem te praten en ik kom telkens op school als er iets gebeurd is, maar het lijkt allemaal niet te helpen." Ik hoor de wanhoop in haar stem.

Joost zit sinds begin dit schooljaar bij me in de klas. Hij heeft een blij gezicht en zit boordevol energie. Hij is steeds op zoek naar contact met andere kinderen, verbaal en non-verbaal. Kinderen vinden hem soms te dichtbij komen en reageren dan geïrriteerd. Ik heb al veel gesprekken met zijn moeder gehad en vaak begint ze met de woorden: "Je zal wel denken, daar heb je d'r weer." Dat denk ik nooit en dat zeg ik haar altijd.

Joost is er soms bij, bij die gesprekken. Hij kan het niet altijd volgen, zijn gedachten gaan soms zo vlug dat hij binnen de kortste keren ergens anders is. Hij is ook vergevingsgezind: als het mis gaat met iemand en die ander komt daarna sorry zeggen, is het voor Joost echt klaar. Vandaag dus niet, hij wil niet meer naar school. Nooit meer. Ik zeg dat ik het heel erg vind en vraag of ze samen naar school willen komen vanmiddag. Dan heb ik intussen de tijd om met mijn groep te praten.

Na de gym komen de kinderen de klas in. Op het rooster zien ze dat we een kringgesprek hebben: "Waarom gaan we in de kring?" "Omdat we met elkaar een groot probleem hebben: Joost wil niet meer naar school." Geschrokken verzamelt een meisje alle andere kinderen boven op ons zoldertje, een plek waar we in alle rust met elkaar kunnen spreken.

Ik vertel over het telefoontje. Sommige kinderen reageren geschokt en willen meteen weten wie Joost gepest heeft. Anderen zijn afwachtend. Een paar kijken er naar de grond. Zelf ben ik gisteren niet op school geweest en vraag: "Wie heeft er gisteren contact gehad met Joost, waarbij het voor Joost achteraf gezien misschien niet zo fijn was?" Er komen een paar

verhalen boven. Bas en Sammie vertellen dat ze hem toen de school uit was, buiten nog even zagen. "Hij vroeg of wij Sjoerd en Dennis ook zo irritant vinden. Wij zeiden dat hij zelf irritant is. Maar niet om te pesten! Gewoon omdat je zo niet over andere kinderen moet praten als ze er niet bij zijn."

Als ik doorvraag of ze misschien weten wat Joost bedoelde, knikt een ander kind: "Ik heb gezien dat Sjoerd en Dennis met zijn spullen hebben gegooid. Dat vond Joost heel vervelend. Misschien wilde hij gewoon zijn verhaal kwijt bij Bas en Sammie." Anderen denken dat Joost misschien vrienden wilde maken. Of niet alleen wilde zijn. Vervolgens vraag ik Bas en Sammie na te denken of ze de bedoelingen van Joost begrepen hadden. Nee, ze beseffen dat ze hem zelfs nóg een keer afgewezen hebben, "maar dat is toch geen pesten?"

Als we verder praten, blijken er gisteren zes van zulke 'incidenten' te zijn geweest. Allemaal op zichzelf staande dingen, maar wel allemaal met een vervelende afloop voor Joost. De kinderen stellen vast dat er vooral op Joost snel boos wordt gereageerd: "Hij luistert ook niet als ik zeg dat hij op moet houden." "Hij praat er de hele tijd doorheen." "Hij maakt stomme grappen." Drie meiden leggen de vinger op de zere plek: "Als Joost iets doet, vindt iedereen dat stom. En als iemand anders hetzelfde doet, dan wordt het wel grappig gevonden. Dat is niet eerlijk."

Joost reageert soms inderdaad vreemd, anders dan andere kinderen. De laatste weken lijkt dat erger te worden. Een jongen denkt dat het komt omdat hij "gewoon niet meer weet hoe hij het goed moet doen en daarom maar van alles probeert." Sommige kinderen moeten huilen en zeggen dat ze het zo niet bedoeld hebben. Ze ontdekken dat Joost eigenlijk geen enkele echte vriend in de klas heeft. Jasper zegt dat hij Joost z'n vriend wil worden, "maar dan moet hij wel luisteren als ik zeg dat ik iets niet zo fijn vind." We oefenen hoe je dat tegen iemand kunt zeggen, zonder te kwetsen. Een paar kinderen willen spontaan iets voor hem maken als hij vanmiddag op school komt. Ik laat de kinderen vrij in hoe ze hem straks benaderen, we spreken niets af.

Na de lunch druppelen de kinderen één voor één weer binnen. Ze pakken een boek, een spelletje of hun werk. Dan komt Joost met zijn moeder. Ik begroet hem, aai hem over zijn hoofd. Jasper loopt meteen naar hem toe en geeft hem een envelop. Hij heeft in de middagpauze iets voor hem geschreven. Bas, Sjoerd, Sammie en Dennis geven hem een hand en zeggen sorry. Ze vragen of hij zin heeft om een spel te spelen. Zijn moeder schuift aan bij een groepje meiden dat haar uitgebreid verslag doet van ons gesprek.

Aan het eind van de middag zitten we weer in de kring en vraag ik Joost hoe het met hem gaat. Hij zegt heel blij te zijn met hoe iedereen op hem gereageerd heeft, terwijl hij het heel spannend vond om naar school te komen. De rest vertelt hem hoe we erover gepraat hebben. We spreken af dat we elkaar

helpen. Dat het belangrijk is dat je elkaar vertelt hoe het met je gaat. En dat het niet erg is als het niet altijd goed gaat, dat je daar juist van kunt leren.

Het is inmiddels twee weken later. Nog een paar keer is er iets voorgevallen. Joost spreekt zich sneller uit en de situaties worden met iedereen geanalyseerd. De klas groeit hard, komt vlug tot de kern en kan daarop doorpakken. Joost beseft ook waar hij iets kan leren. Kinderen zien dat en complimenteren hem daarmee. Gisteren kwam de moeder van Joost even naar me toe en zei me dat het thuis zo goed met Joost gaat: "Ik zie echt een verandering. Hij is blijer. Rustiger. Dat wil ik je óók graag even zeggen." ■

Ellen Emonds

De keuze van de auteur

Deze column vertelt het verhaal van Joost, het verhaal van dat moment, van die klas. Het maakte toen veel indruk op mij, op de mensen om me heen, en op een aantal lezers van Egoscoop. Maar ook op de kinderen uit de klas. Toen ik twee maanden geleden voor de zomervakantie afscheid nam van groep 8, de kinderen die toen ook bij Joost in de klas zaten, kreeg ik van Lize (12 jaar) een afscheidsbrief met daarin haar kijk op de situatie met Joost toen.

Ik heb geleerd dat de kring heel belangrijk is om problemen in uit te praten. Een keer hebben we de hele ochtend in de kring gezeten omdat Joost niet naar school kwam omdat hij zich gepest voelde. Toen Ellen met dat bericht kwam schrok de hele klas echt. We spraken met z'n allen over wat er was gebeurd en of het wel of niet met opzet zo was gegaan. Het was een lange kring. Een overwinning dat wij het als klas met z'n allen erover konden hebben.

Dezelfde middag kwam hij weer terug op school. Ik keek met een andere blik naar hem en er kwamen allerlei vragen in me op: had het erger af kunnen lopen, waarom gebeurde hem dit? Hij heeft ADHD en autisme, ik me niet voorstellen hoe dat voor hem moet zijn. Ik realiseerde me dat ik soms best geïrriteerd op hem had gereageerd en dat ik het heel vervelend zou vinden wanneer mijn naam steeds door de klas geroepen zou worden.

We hebben daarna weer in de kring gezeten om er met hem samen over te praten. Een paar kinderen kregen geen woord uit hun mond en voelden zich heel schuldig.

Het is nu bijna twee jaar later en Joost voelt zich weer blij. Het komt jammer genoeg nog wel eens voor dat hij het niet fijn heeft maar dat lossen we met elkaar op. Wij zijn een hechte groep en daar komt niets of niemand meer tussenin.

Sommige lessen zijn voor het leven. Dit was er zo eentje, in ieder geval voor mij en voor Lize.

Ellen is in 2005 afgestudeerd aan Hogeschool de Kempel en daarna begonnen als lerares basisonderwijs op OBS de Bonckert in Boxmeer, een school voor ErvaringsGericht Onderwijs. Sinds het laatste jaar van de Pabo schrijft Ellen als redacteur voor het onderwijskundige tijdschrift Egoscoop en eveneens publiceert zij regelmatig columns op hetkind.org. In 2012 is Ellen verkozen tot Leraar van het Jaar voor het basisonderwijs. Naast haar werk als leerkracht is zij docente Pedagogische Tact bij het Nivoz, spreekt zij regelmatig voor klein en groot publiek en vormt zij samen met haar zus de projectleiding van het Nederlandse Expertisecentrum ErvaringsGericht Onderwijs.